זה נעשה בית שער לזה. כל בית נעשה בית שער לחבר שהוא פתוח לו: **בדיק.** מנסה אם חכמו להסיב: **שתי חצירות ושני בתים ביניהן.** ואין בני שתי החצירות רוצין לערב זו עם זו אלא כל אחת לעצמה וכל חבר לא הניחה עירובה בבית הפתוח לה אלא עשאתו בית שער והניח עירובה בבית הפתוח לחברתה: **מהו.** ולאי אי תרוייהו בית שער משוינן אין אחד מהן עירוב להנותן את עירובו בבית שער תנן לקמן (פה:) דאינו עירוב ואי תרוייהו בית גמור אין אחד מהן עירוב שהרי בית זה מפסיק בין חבר לעירובה והוא לא עירב עמה ואינה יכולה להביא עירובה לתוכה דרך בית זה: **מי משוינן.** לכל בית לגבי חבר הסמוכה לו כבית שער שלא לאסור עליו וגבי חבר האחרת שעשאתו בית גמור והניח בו עירובה משוינן לה כי בית למיקני עירובה: **מה נפשך.** טעמא מפרש ואזלי: **קא מטלטל.** כל חבר בבית דלא מערב ליה: **שניהן קנו עירוב.** אלמא משוה בין השמשות ספק הוא וספק דדבריהם להקל ועירוב מדבריהם הוא לגבי האי שנאכל עירובו בין השמשות משוינן ליה לילא ואמרינן כבר קנה עירוב ולגבי האי שעירב עליו בין השמשות משוינן ליה יום ועדיין הוה לו שהות לקנות שביתה: **לא מיבעיא מילתא.** ולא הוו מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא. אבל הכא בתים הא קיימי קמן ואי משוינן הכא הכי והכא הכי הויין מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולא ניתן פה לגדוקים[ט] לרדות:

הדרן עלך הדר

חלון שבין שתי חצירות. בתוך עשרה. מפרש בגמ' שיהא קצת היימנו ואפי' משהו בתוך עשרה לקרקע: **מערבין שנים.** שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורין זו עם זו: **ואם רצו מערבין אחד.** עירוב אחד שיתנו אלו עירובן באחרת ויערבו עמהן ויהיו כאחד: **פחות מארבעה.** לאו פתח הוי: **למעלה מעשרה.** נמי דאילו כל הכותל אינו גבוה יותר הוי מחיצה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל בתוך עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורות זו עם זו דרך רחב הכותל ודרך אותו חלון ודרך חוריס וסדקים: **גמ'** רבן שמעון בפירקא קמא[יא] בברייתא בגמרא: **הא קמשמע לן טעמא דכוליה למעלה מי' כו'.** דאי מרישא הוה אמינא כולו בתוך י' בעינן: **ומקלסו.** אפילו משהו: **צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה.** דבלאו הכי לא מצית למינקט בגוויה חלון מרובע ד' על ד'. כל חלון עגול בתחתית אמצעיתו נמוך ומאמצעיתו לכאן ולכאן הוא מגביה והולך וצריך לזה שיהו שני טפחים ומשהו אורך מהקיפו בתוך י' מאמצעו לכאן טפח ומאמצעו לכאן טפח ועוד משהו משום דכי מרבעינן ליה מייה שני טפחים מן ההיקף עגול שבין קרן לקרן לכל לד דסתמינן להו מריבועא ומנצא אותו משהו הנשאר נסוף י' [ג] על פני רוחב החלון כדאמר לקמן [ע"ב] רבועא מגו עגולא פלגא בעית לדלויי כלומר חצי מדה הנותרת בריבוע ריבה העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמצא העגול רבה עליו ח' הרי ב' טפחים לכל לד: הני

אמצעי הוה ליה בית שמניחין בו'. נראה דאפי' יתנו העירוב באחד הבתים הסמוכים לחצירות או אפילו באחד מבתי החצירות אלו ג' בתים אין צריכין ליתן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חבר המוליכה עירוב דרך עליהן לחבר אחרת:

שניהם קנו עירוב. מתוך פי' הקונטרס משמע דאיירי בעירובי תחומין וקשה דבפרק במה מדליקין (שבת דף לד.) משמע דלא איירי רבא בתרוייהו בעירובי חצירות ובעירובי תחומין דמשני לא קשיא כאן בעירובי חצירות כאן בעירובי תחומין וא"כ לפירוש הקונטר' בעירובי חצירות לא קנו וקשה דא"כ מאי פריך הכא מדרבא ונראה כפירוש רבינו חננאל דרבא איירי בעירובי חצירות אבל בעירובי תחומין דמעיקרי לא קנו והשתא פריך שפיר ולשון לא דקאמר לא וערב עליו שייך אפי' בעיר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פג. י):

הדרן עלך הדר

לימא תנן סתמא כרשב"ג. דקס"ד דלרבנן כיון דבג' יולא מתורת לבוד חשוב פתח: **הא** קמ"ל טעמא דבוליה למעלה. ומגב דהדר ותנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על ארבעה: **ושנים** ומשהו מהן בתוך י'. לא כמו שפירש בקונט' ב' טפחים ומשהו אורך מהיקפו בתוך י' מאמצעו ולכאן טפח ומאמצעו ולכאן טפח אלא כמו שפירש ריב"ן אלו שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה דחלון זה הוי שמונה טפחים על שמונה טפחים מאחר דבעגולו כ"ד טפחים על כרחך באמצעו ח' טפחים דכל שבהיקפו שלשה טפחים יש ברוחבו טפח וכשתסיר שני טפחים למטה וכן למעלה וכן משני לדדין ישאר ד' על ד' הלכך צריך שיהא החלון ב' טפחים ומשהו בתוך י' באורך זקיפת החלון באמצעיתו כדי שיהא משהו מן המרובע בתוך עשרה: ורבי

[ט] **חלון** [ג] שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה מערבין שנים ואם רצו מערבין א' פחות מד' על ד' או למעלה מי' מערבין שנים ואין מערבין אחד: **גמ'** לימא תנן סתמא כר"ש בן גמליאל [ו] דאמר כל פחות מד' כלבוד דמי אפי' תימא כרבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרשב"ג אלא לענין לבודין אבל לענין פתחא אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב ואי לא לא חשיב: פחות מד' וכו': פשיטא כיון דאמר ד' על ד' בתוך עשרה ממילא אנא ידענא דפחות מד' ולמעלה מי' לא הא קמ"ל טעמא דכוליה למעלה מי' [ד] אבל מקצתו בתוך י' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' אמרת מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מיבעיא [ז] זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי [ח] כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא הני

טפחים ומשהו בתוך י', שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. ואסיקנא דר' יוחנן כדייני דקיסרי דטעו ואמרי ריבוע דנפיק מגו עיגולא פלגא אמרה לשמעתיה. פי' (בהדיא) [מכדי] דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, מדכתיב ויעש את הים מוצק עשר באמה וגו', וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב. וכבר פירשנוהו בפרק הראשון, וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשויה [כ]כבשן. וכיון שכל מה שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, המרובע היוצא מן העגול לטעמא דדייני דקיסרי ניפחת חציו, הוצרך ר' יוחנן לומר (לטעותייהו) דדייני דקיסרי צריך זה החלון שהוא עגול, כ"ד טפחים היקפו, שנמצא בו ח' טפחים על ח' טפחים, והוא שליש היקפו, כשתוציא מתוכו מרובע יפחת בסיתומין מכל צד שני טפחים, ואחרי כן ישאר באמצע ד' טפחים על (טפח) [ד' טפחים] חלל. נמצא סתום מזה החלון מכל צלע טפחי', מלמעלה טפחי', ומלמטה טפחי', נמצא באמצע ד' טפחים. עכשיו כשסותם מן הצלע התחתון שהוא בתוך י' טפחים אם לא תתן לו יותר משני טפחים בתוך הי"ב שאם יסתמו טפחי' ישאר מקצת מחללו של חלון אחר שתרבענו בתוך י' טפחים, רצו מערבין אחד. לפיכך הוצרך ב' טפחים ומשהו שיסיימו הטפחי' וישאר אותו משהו בכלל הריבוע פתוח בתוך י'.

מוסף רש"י

הנותן את עירובו בבית שער. עירוב הגבוי מבחי' החצר ונתנו בבית שער, היינו בית קטן שלפני שער החצר, או מבפנים או מבחוץ, ושומר הפתח יושב שם (סוכה ג:). **אכסדרה.** שלפני הבית שקורין פורטיק"א (שם). **ומרפסת.** עליה מרוכה על פני החצר על פני רשות הרבים ובה פתחים הרבה לפי מחיצותיה ודיוריה בכל אחת ואחת ועושין מרפסת מרוכה לפני הפתחים כאורך עלייה וכולן עולים בסולם אחד למרפסת ולרוח המרפסת נכנסין ויוצאין כולן, מרפסת אלוי"ר, סולם אסקל"א (שם). **אינו עירוב.** דלא חזי לדירה שכל היומא ונכנס ועבר עליו (שם). **בין השמשות.** קונה עירוב שהוא תחילת קדושת היום (שבת לד.). **זה שעירב עליו מבעוד יום.** הניח עירוב לסוף התחום מבעוד יום ולא הפיק להתשיך ממש עד שנאכל בין השמשות (שם). **נאכל עירובו.** שאכלו כלב או אדם (שם). **שניהם קנו עירוב.** דלגבי האי שנאכל בין השמשות משוין ליה לילא ואמרינן כבר קנה עירוב ולגבי האי שעירב עליו בין השמשות משוינן ליה יום ועדיין הוה לו שהות לקנות שביתה: **לא מיבעיא מילתא.** ולא הוו מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא. אבל הכא בתים הא קיימי קמן ואי משוינן הכא הכי והכא הכי הויין מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולא ניתן פה לגדוקים.

הדרן עלך הדר

כל שיש בהיקפו שלשה טפחים. שצריכה חוט אחוך ג' טפחים להקיפה סביב, בידוע שיש בה רוחב טפח אם תחלק (לעיל יג:) דלכתיב ביס שעשה שלמה עבר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וקו שלשים באמה יסוב לותו (דהי"ב ד) סביב לעבר אמות רוחב שלשים אמה היקף (סוכה ז:).

רבינו חננאל

זה הבית הקרוב לה נעשה בית שער לחצר זו וזה הבית נעשה בית שער לחצר זו, נמצאו שני הבתים החיצונים בתי שער ואין צריכין עירוב. כדתנן הדר בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו אוסר, והאמצעי הוה ליה בית שמניחין בו עירוב כי בתוכו נתנו עירובן שתי חצירות, וקיימא לן כל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן פת, נמצאו ג' הבתים וב' חצירות יוצאין בעירוב אחד של חצר. **בדיק להו רחבה לרבנן,** כלומר אם הן בקיין בהילכות עירובין. שתי חצירות ושתי חורבות של אחרים ביניהן זה בא מחצירו דרך החורבה הסמוכה לחצירו, ונתן עירובו בחורבה (שכיחי צהלה) [האחרת], וכן בא זה מחצירו דרך החורבה הקרובה לחצירן ונתן עירובו בחורבה האחרת קנו עירוב או לא קנו עירוב. ואמרו ליה לא קני עירוב ממה נפשך, אי הני חורבות כל חדא הויא בית שער לחצר הסמוכה לה, הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב. ואי הני חורבות בתין נינהו נמצא כל אחד מטלטל בחורבה הסמוכה לה בבית דלא מערב, דהא (של) [כל] חד מינייהו לא יהב עירוביה אלא בחורבה הסמוכה לחבריה. **ואמרינן** מיכדי ספיקא הוא מאי שנא מדרבה דאמר א' לשנים צאו ועירבו עלינו כו'. ודחינן הכי השתא התם בין השמשות ספק יום וספק לילה (ה)עירוב [עירוב] כשר. הכא או לתרווייהו בית שער [או לתרווייהו בית]. אבל לגבי האי בית שער ולגבי האי בית לא. **הדרן עלך הדר**

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פ"ד מהלכות עירובין הלכה יא טוש"ע א"ח סי' שעט סעיף ב:

צז ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יג טור ש"ע א"ח סי' שצג סעיף ג [וסי' תטו סעי' ג]:

א ג ד מיי' פ"ג מהל' עירובין הלכה ג טור ש"ע א"ח סי' שעב סעיף ד:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה רבן שמעון בפירקא קמא. נ"ב ר"ל דף ט: (**ב**) ד"ה לריך וכו' כפוף עשרה הוא על פני:

רב ניסים גאון

לימא תנן סתמא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר כל פחות מד' [כלבוד דמי]. עיקר דברי רבן בן שמעון בן גמליאל בברייתא אמורה בפרק מבוי, תנו רבנן קורה היוצאה מכותל זה כו', רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות מד' אין צריך להביא קורה אחרת. ואית' נמי בפרק הישן תחת המטה, והיא שנויה בתוספתא דעירובין בפרק א'.

רבינו חננאל (המשך)

חלון שבין שתי חצירות ארבעה על ארבעה בתוך י' מערבין שנים (ואין) [ואם רצו] מערבין כו'. אוקימנא להא מתני' אפילו לרבנן דסבירא להו דשלשה לא אמרינן בהו לבוד ותלתא סגי, הכא דלשווי פיתחין, אי איכא ד' טפחים הוי פיתחא, ואי לא לא. ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים, אי הוו הני ד' טפחים כולהו למעלה מי' [ומקצתן בתוך י'] טפחים אם רצו מערבין אחד. תנינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך י' כו'. **תנא** באהלות פרק י"ג עמוד המוטל באויר אינו מביא את הטומאה תחת דופנו עד שיהא בהיקפו כ"ד טפחים. ר' יוסי אומר כ"ה [ו], אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח. וכן הוא אומר ויהיו הרימונים תשעים וששה [רוחה, ואומר כל הרמונים מאה עלהם בכה סביב, אי אפשר לומר מאה שכבר נאמר תשעים וששה] ואי אפשר לומר [תשעים וששה שכבר נאמר מאה, אמור מעתה ארבעה בלועין בכותל ותשעים וששה נראין מבחוץ]. א"ר יוחנן [חלון] עגול צריך (שיש) [שיהא] בהיקפו כ"ד טפחים ומהן ב' טפחים ומשהו בתוך י'. ואמרינן מיכדי ספיקא הוא מאי שנא מדרבה דאמר א' לשנים צאו ועירבו עלינו כו'. ודחינן הכי השתא התם בין השמשות ספק יום וספק לילה (ה)עירוב [עירוב] כשר. הכא אי לתרווייהו בית שער [אי לתרווייהו בית]. אבל לגבי האי בית שער ולגבי האי בית לא. **הדרן עלך הדר**

ו) מסר כאן ול"ל שהיה ר' יוסי אומר אין לך כו' וכ"ה אומר רימונים תשעים ושמה וגו' ואומר כל הרימונים מאה על הסכנה סביב אי אפשר לומר מאה שהיי כבר נאמר וכו' אמור מעתה ארבעה בלועין בכותל ותשעים ושמה נראה מבחוץ ע"כ. ז) לפי שיגרת לשון רבינו נראה דל"ל שאם יתמנו טפחים לא ישאר מקצת ממלוי של חלון אחר שירבענו בתוך י' לא היו יכולין לערבו כאחד לפיכך הוצרך וכו'.